

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА ЗООВЕТЕРИНАРНА АКАДЕМІЯ

вул. Академічна, 1, смт. Мала Данилівка, Дергачівський район,

Харківська область, 62341, тел./факс (05763) 5-74-73

E-mail: info@hdzva.edu.ua код ЄДРПОУ 0493758

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Постой Вікторії Вікторівни**
на тему: «**Отримання трансфер-фактора з лімфоцитів молозива
корів та його адаптогенні властивості**» подану до
спеціалізованої вченої ради Д. 26.004.03 при Національному
університеті біоресурсів і природокористування України на
здобуття наукового ступеня кандидата ветеринарних наук за
спеціальністю 16.00.03 «Ветеринарна мікробіологія, епізоотологія,
інфекційні хвороби та імунологія»

Актуальність обраної теми. Розроблення нових, адаптованих до сучасних потреб і вимог, методів лікування та профілактики хвороб тварин є пріоритетним напрямом розвитку ветеринарної науки. Серед багатьох імуномодуляторів сьогодні пропонуються препарати на основі трансфер-фактора.

Дефіцит імуноотропних препаратів для потреб ветеринарної медицини зумовлює необхідність дослідження трансфер-фактора, зокрема, розроблення на його основі препаратів для терапії новонароджених тварин за доволі розповсюджених захворювань травного каналу та їхньої профілактики, а також дослідження його адаптогенних властивостей.

Узагальнюючи вищенаведені дані ми робимо висновок, що проведення наукових досліджень Постой Вікторії Вікторівни є на часі та становить надзвичайно важливу актуальність.

Зв'язок роботи з державними науковими програмами, планами, темами. Представлені в дисертації результати є частиною наукових досліджень Національного університету біоресурсів і природокористування України за держбюджетною темою: «Розробка теоретичних основ конструювання високоефективних біологічних препаратів» (номер державної реєстрації 0108U001862, 2008–2010 рр.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у дисертації. Метою дисертаційного дослідження було науково-експериментальне обґрунтування методики отримання трансфер-фактора клітинного імунітету з лімфоцитів молозива корів та дослідження адаптогенної активності його зразків.

Дисертаційна робота Постой В. В. виконана згідно вимог та на достатній кількості дослідних тварин. Для виконання роботи дисертанткою застосовано різноманітні та сучасні методи досліджень, а саме: імунологічних (реакція гіперчутливості сповільненого типу, реакція інгібіції міграції лейкоцитів, реакція визначення фагоцитарної активності та фагоцитарного індексу), біохімічних (вміст гемоглобіну, загального білка, глюкози, креатиніну, сечовини, Калію, Кальцію, Фосфору, Натрію), гематологічних (визначення популяційного та субпопуляційного складу лімфоцитів), клінічних (клінічний огляд тварин). Використані матеріали і методи досліджень відповідають меті та завданням дисертації і дозволяють провести дослідження на високому методичному рівні.

Рівень достовірності та обґрунтованості наукових положень, викладених у дисертації підтверджується використанням сучасних статистичних методів згідно яких опрацьовано цифровий матеріал. Висновки і пропозиції виробництву повністю обґрунтовані і відповідають

отриманим результатам власних досліджень дисертаційної роботи та не викликають сумніву.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше доведено адаптогенну дію трансфер-фактора клітинного імунітету, отриманого з лімфоцитів молозива корів, в організмі телят раннього постнатального періоду та встановлено превентивні і протективні його властивості за шлунково-кишкових захворювань новонароджених телят; удосконалено методику виділення трансфер-фактора з лімфоцитів молозива корів-донорів, визначено найбільш активну його фракцію та досліджено вплив трансфер-фактора на гематологічні й імунологічні показники новонароджених телят.

Наукову новизну отриманих даних підтверджено патентом України на корисну модель «Спосіб профілактики захворювань шлунково-кишкового тракту у новонароджених телят».

Отже, проведені дослідження з використанням сучасних методів і новітньої апаратури, становлять наукову новизну та вказують на актуальність роботи.

Практична цінність одержаних результатів досліджень. Результати дисертаційних досліджень обґрунтовують ефективність превентивного та протективного застосування трансфер-фактора отриманого з лімфоцитів молозива корів у якості адаптогена за захворювань травного каналу в новонароджених телят; можуть бути впроваджені, як елементи біотехнології препаратів на основі трансфер-фактора. Дисертаційна робота Постой В. В. є завершеною науковою працею, виконана відповідно до поставленої мети та завдань. Матеріали дисертаційної роботи були апробовані в доповідях на конференціях та обговорені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Аналіз структури дисертаційної роботи. Дисертація оформлена згідно чинних вимог Міністерства освіти і науки України. Дисертацію викладено на 166 сторінках, ілюстровано 27 таблицями та 29 рисунками.

Робота складається з анотацій, вступу, огляду літератури, матеріалів і методів досліджень, результатів експериментальних досліджень, їхнього аналізу та узагальнення, висновків і пропозицій виробництву, списку використаних літературних джерел і додатків. Список літератури налічує 198 найменування, з яких 125 латиницею.

«Анотація» дисертації (С. 2–9) містить узагальнений виклад основних результатів дослідження із зазначенням їхньої наукової новизни. Вона написана українською та англійською мовами, зміст яких ідентичний.

У «Вступі» (С. 17–21) дисертантка обґрунтовує актуальність вибраної теми наукових досліджень, зазначає зв'язок з державними науковими темами, формулює мету та завдання дисертації, визначає об'єкт, предмет і методи досліджень, висвітлює наукову новизну та практичне значення, наводить дані щодо апробації результатів дослідження.

Розділ «Огляд літератури» (С. 22-48) складається з 5 підрозділів, в яких авторка приводить і узагальнює дані вітчизняної та світової літератури щодо теми дисертації. У підрозділах дисертантка досить ґрунтовно і фахово проводить аналіз сучасних літературних даних, щодо хімічного складу молозива, природи, основних властивостей та механізму дії трансфер-фактора. Також аналізує дані щодо використання трансфер-фактора за різних патологій у гуманній та ветеринарній медицині. У кінці розташований підрозділ «Заключення з огляду літератури», де наводиться стисле узагальнення аналізу літературних джерел, що полегшує сприйняття матеріалу. Дисертантка робить короткий аналіз існуючих у літературі даних по темі наукової роботи та окреслює актуальні питання, які сьогодні залишаються поза увагою дослідників.

Викладений матеріал у даному розділі написаний змістовно є досить інформативним, легко сприймається та відображає обізнаність дисертантки з даною проблематикою..

Розділ 2 *«Матеріали і методи досліджень»* (С. 49–65) складається з 6 підрозділів та містить дані щодо загальної схеми досліджень та характеристики використаних методів досліджень. Дисертанткою зазначається місце проведення експериментальних та лабораторних досліджень, вид, вік, фізіологічний стан та кількість тварин, що використовувались у дослідках. У роботі дисертантка використовувала імунологічні, біохімічні, гематологічні, клінічні та статистичні методи досліджень. Вдалою є послідовність проведення експериментальних досліджень. Загалом, схеми дослідів та використані методи досліджень є достатніми для виконання мети та завдань дисертаційної роботи.

Розділ 3 *«Результати власних досліджень»* (С. 66-126) займає основну частину дисертації та представлений 4 підрозділами. Структура та виклад результатів досліджень є логічним та послідовним відповідно до поставленої мети за завдань дисертації.

У підрозділі 3.1 (С. 66–72) наведено результати дослідження впливу рівня сенсibiliзації організму корів протисальмонельозною вакциною на показники крові та якості молока і молозива, проаналізовані морфологічні та біохімічні показники крові корів.

У підрозділі 3.2 (С. 72–85) наведено методика отримання трансфер-фактору з лімфоцитів молозива. Запропонований стабілізуючий розчин для розведення молозива і доведена ефективність його використання, а також покращена методика підрахунку клітин. Був досліджений амінокислотний склад отриманого трансфер-фактора та доведена його міжвидова активність.

У підрозділі 3.3 (С. 85–118) наведено результати досліджень впливу трансфер-фактора на показники резистентності телят. Проаналізовано вплив трансфер-фактора на лейкограму, лейкоцитарний та ядерний індекс, динаміку лімфоцитів та співвідношення різних класів лімфоцитів у крові новонароджених телят. За використання двофакторного дисперсійного аналізу показників кількості в крові новонароджених телят лімфоцитів, Т-

лімфоцитів, Т-активних лімфоцитів і Т-хелперів визначено їхню міжфакторну взаємодію, охарактеризовано зв'язок між застосуванням зразків трансфер-фактора із постнатальною адаптацією імунної системи тварин.

У підрозділі 3.4 (С. 118-126) наведено дані щодо ефективності застосування трансфер-фактора з профілактичною та лікувальною метою за шлунково-кишкових захворювань у новонароджених телят.

У розділі 4 *«Узагальнення і обговорення результатів досліджень»* (С. 127–135) дисертантка достатньо об'єктивно підійшла до аналізу результатів власних досліджень, слід відмітити добру аргументацію авторкою результатів у критичному співставленні та обговоренні їх з даними інших дослідників і відзначити високий рівень викладання та аналізу цих матеріалів.

На основі аналізу отриманих результатів досліджень дисертанткою зроблені відповідні висновки та внесені пропозиції виробництву (С. 136–139). Вони є статистично обґрунтовані, достатньо повно висвітлюють отримані результати і відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Отже, експериментальна частина є добре документованою.

«Список використаних джерел» (С. 140-157) налічує 198 найменувань, з яких 125 латиницею, оформлений згідно вимог. Використані джерела відповідають напрямку досліджень.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Автореферат дисертації цілком відповідає її змісту, у достатньому обсязі відображає основні положення дисертації. Дисертація та її автореферат оформлені належним чином, написані охайно, українською мовою. Результати досліджень, висновки, пропозиції виробництву є ідентичними в дисертації та авторефераті.

Повнота викладу наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях та апробація основних результатів дисертації. За період виконання дисертаційної

роботи основні наукові положення, висновки та пропозиції, що витікають з результатів проведених досліджень у повному обсязі і всебічно висвітлені в 12 наукових працях, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях України, у тому числі включених до міжнародних наукометричних баз даних, патент України на корисну модель, 4 тези наукових доповідей.

Окремі дискусійні питання і зауваження до дисертантки. Поряд з високою позитивною оцінкою рецензованої дисертаційної роботи, є деякі зауваження щодо викладу матеріалу у роботі та окремі запитання, що потребують пояснення і відповіді дисертантки вважаю за необхідне виділити окремі дискусійні питання, зауваження та побажання:

Зауваження:

1. У розділі «Огляд літератури» зустрічається неправильний переклад деяких наукових термінів. Зокрема, на с. 23 *«інсулін-подібний чинник росту I»*, тоді як правильно буде *«інсуліноподібний фактор росту I»*.

2. У розділі «Матеріали і методи досліджень» досить детально описано методики за якими здійснювались дослідження, вважаю, доцільніше наводити лише назву методики, рік та надати посилання на відповідне джерело.

3. Варто було б більш детально зупинитися на обґрунтуванні вибору схеми сенсibiliзації організму корів-донорів трансфер-фактора у розділі «Матеріали і методи досліджень».

4. Одиниці вимірювань слід наводити у міжнародній системі одиниць СІ (одиниці активності ферментів (аланін- та аспартатамінотрансфери) наведені у Од/л, а не кат).

5. У розділі 3 «Результати власних досліджень» відсутні позначення критерію достовірності у примітці до рис. 3.16.

6. В кінці розділу 3 бажано було б навести висновки до результатів власних досліджень.

7. На сторінках 56 та 57 не співпадають назви методик дослідження,

а саме на сторінці 56 написано методика Виноградського-Шульгіна-Пріскотта-Бріда, а на сторінці 57 - Виноградського-Шульгіна-Бріда

8. Список літератури оформлений згідно вимог, проте бібліографічний опис окремих джерел (№ 70, 73, 107) потребує корекції.

9. У списку літератури зустрічаються джерела, яким понад 30-40 років (№ 60, 61, 78, 84, 90, 102, 113, 143, 156, 165). На нашу думку, було б доцільно використовувати більш сучасні дані.

10. У тексті дисертації є деякі технічні і граматичні помилки, похибки стилістичного плану. Зустрічаються русизми, невдалі вирази, відсутні або зайві розділові знаки та інші помилки.

Запитання:

1. З чим пов'язаний вибір молозива в якості джерела трансфер-фактора?

2. Що Ви розумієте під терміном «постнатальна адаптація»?

3. Чому Ви вирішили використали трансфер-фактор для лікування та профілактики захворювань травної системи у телят?

4. Яке значення ядерного і лімфоцитарного індексу для імунного статусу тварин?

5. Чи можна використовувати трансфер-фактор, отриманий із молозива корів для профілактики та лікування сальмонельозів інших видів тварин?

6. Чи вбачаєте ви перспективи використання трансфер-фактору для профілактики інфекційних захворювань вірусної етіології?

7. На скільки економічно виправдано використання трансфер-фактору в порівнянні з іншими імуномодуляторами?

Загальний висновок на дисертацію

Дисертаційна робота Постой Вікторії Вікторівни є самостійною та завершеною науковою працею, має практичне значення та містить нові положення і науково обґрунтовані

експериментальні результати, що одержані з використанням достатньої кількості досліджень за допомогою сучасних методів.

Враховуючи актуальність, наукову новизну, теоретичну і практичну цінність, логічність побудови та всебічний аналіз одержаних експериментальних даних, високий науково-методичний рівень, вважаю, що дисертаційна робота Постой Вікторії Вікторівни на тему: **«Отримання трансфер-фактора з лімфоцитів молозива корів та його адаптогенні властивості»** повністю відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року, № 567, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата ветеринарних наук зі спеціальності 16.00.03 «Ветеринарна мікробіологія, епізоотологія, інфекційні хвороби та імунологія».

7.04.2021 року

Офіційний опонент

Доктор ветеринарних наук, професор,
професор кафедри нормальної
і патологічної фізіології тварин
Харківської державної
зооветеринарної академії

Підпис Бобрицької О.М. засвідчую
начальник відділу кадрів

О. М. Бобрицька

І.М. Москаленко